

เรื่อง ไทยทรงดำ

รายละเอียด

ชาวไทยทรงดำหรือคนทั่วไปเรียกว่า “ลาวโซ่ง” ที่หมู่ 6 บ้านห้วยน้อย ตำบลแม่ลาด ตำบลแม่ลาด อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร มีถิ่นกำเนิด ณ ดินแดนสิบสองจุไท ดินแดนแห่งนี้ตั้งอยู่บริเวณรอยต่อระหว่างประเทศจีนแผ่นดินใหญ่ ประเทศเวียดนามและประเทศลาว ชาวไทยทรงดำเรียกตัวเองว่า “ผู้ไต” หรือผู้ไตดำ” ชนชาตินี้มีประวัติความเป็นมานับพันปี และเจริญรุ่งเรืองด้วยศิลปวัฒนธรรมและจารีตประเพณี มีการคิดค้นประดิษฐ์ตัวอักษรและปฏิทินขึ้นใช้เองในชนเผ่า วัฒนธรรมการแต่งกายมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว หญิงและชายจะสวมใส่เสื้อผ้าด้วยสีดำเป็นสีพื้นและมีการปักลวดลายด้วยเส้นไหม สีฉูดฉาดลงบนผืนผ้าพอดูงามตาดี ความเชื่อของชาวไทยทรงดำ จะนับถือและให้ความสำคัญกับผีและเทวดา เพราะเชื่อว่าธรรมชาติที่อยู่รอบตัวเช่น แม่น้ำลำคลอง ป่าไม้ ภูเขา จะมีดวงวิญญาณต่าง ๆ สิงสถิตอยู่ และจะให้ความสำคัญสูงสุดกับ “พระยาแถน” ผู้เป็นใหญ่ในจักรวาลและดวงวิญญาณของพ่อแม่ และบรรพชนของตระกูล ในวิถีชีวิตของไทยทรงดำ จึงมีพิธีกรรมไหว้บวงสรวงสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่เอื้ออำนวยประโยชน์ในการประกอบอาชีพทางการเกษตร ตลอดจนพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับดวงวิญญาณต่าง ๆ ของบรรพชน ซึ่งส่งผลให้สภาพสังคมโดยทั่วไปของชาวไทย

ทรงดำ มีกรอบของจารีตประเพณีและวัฒนธรรมช่วยจัดระเบียบสังคม จึงทำให้ชาวไทยทรงดำในดินแดนสิบสองจุไทยอยู่ร่วมกัน และดำรงความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์มาเนิ่นนานนับพันปี

ต่อมาในสมัยกรุงธนบุรีและต้นสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พระมหากษัตริย์ไทยได้อพยพชาวไทยทรงดำจากดินแดนสิบสองจุไทยมาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย ณ จังหวัดเพชรบุรี ด้วยเหตุผลทางการปกครอง ครั้นต่อมาในปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ และต้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ (พ.ศ.๒๔๐๐-๒๔๖๐) ได้มีชาวไทยทรงดำหลายกลุ่มทยอยอพยพจากจังหวัดเพชรบุรี มาตั้งถิ่นฐานในหลายพื้นที่ของจังหวัดสุพรรณบุรี และส่วนหนึ่งได้ตั้งถิ่นฐานที่บ้านดอนมะนาว บ้านบางเลน บ้านหัวโพธิ์ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี มากกว่า ๑๐๐ ปี มาแล้ว บางส่วนอพยพมาอยู่ที่ชยันต นครสวรรค์ และกำแพงเพชร

วิถีชีวิตชาวไทยทรงดำ มีความเชื่อเรื่อง “ผี” และเรื่อง “ขวัญ” โดยเชื่อว่าสิ่งต่าง ๆ ในโลกอยู่ภายใต้อำนาจของผีและสิ่งเหนือธรรมชาติ ดังนั้นชีวิตความเป็นอยู่และพิธีกรรมต่าง ๆ จึงมีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับผีประเภทต่าง ๆ การนับถือผีของไทยโชนงมีทั้งผีดีและผีร้าย ที่สามารถบันดาลให้ชีวิตและครอบครัวเป็นไปตามความพอใจของผี จากการนับถือผีและความเชื่อเรื่องขวัญ จึงได้ก่อให้เกิดพิธีกรรมและจารีตประเพณีต่าง ๆ ในวิถีชีวิตของชาวไทยทรงดำ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชนเผ่าที่เด่น ๆ เช่น “พิธีเสนเรือน” “พิธีหนองก้อ” “พิธีป่าดงข้าวใหม่”

ไทยโชนงจะมีการลำดับชั้นทางสังคมโดยใช้วงศ์ตระกูลหรือครอบครัวเป็นเกณฑ์ แบ่งออกเป็น ๒ ชั้น ได้แก่ “ชนชั้นผู้ทำว” หมายถึงผู้สืบเชื้อสายมาจากเจ้า “ชนชั้นผู้น้อย” คือคนที่เกิดในตระกูลสามัญชน วิถีชีวิตส่วนใหญ่จะเป็นสังคมเกษตรกรรมทำนา ทำไร่

พิธีเสนเรือน เป็นพิธีสำคัญพิธีหนึ่งของลาวโชนง ซึ่งจะขาดหรือละเลยเสียมิได้ เนื่องจากเชื่อว่าเป็นการกระทำที่เพิ่มความเป็นสวัสดิมงคลแก่ครอบครัว และจะต้องจัดทำอย่างน้อยปีละครั้งเพราะคำว่า "เสน" ในภาษาลาวโชนง หมายถึง การเซ่นหรือสังเวย

"เสนเรือน" จึงหมายถึงการเซ่นไหว้ผีเรือนของพวกลาวโชนง อันได้แก่ การเซ่นไหว้ปู่ ย่า ตา ยาย รวมทั้งบรรพบุรุษทุกคนให้มารับเครื่องเซ่นไหว้ ที่บุตรหลานจัดหามาเซ่นไหว้ จะได้ไม่อดอยาก และจะได้คุ้มครองบุตรหลานให้มีความสุขความเจริญสืบไป

การทำพิธีเสนเรือน เจ้าภาพจะเชิญผู้ประกอบพิธีคือ "หมอเสน" มาเป็นผู้ประกอบพิธีเสนเรือน พร้อมกับแจ้งญาติพี่น้องให้ทราบกำหนดวันทำพิธีไหว้ผีเรือน หรือเสนเรือน และจัดเตรียมเครื่องใช้ในการทำพิธีให้เรียบร้อย ได้แก่ เสื้อฮี-ส้วงฮี สำหรับเจ้าภาพสวมใส่ขณะทำพิธีเสนเรือน ปานเผื่อน (ภาชนะคล้ายกระจาดขนาดใหญ่ บรรจุน้ำหรือเครื่องเซ่น เช่น ผีเรือน) ปานข้าว (ภาชนะใส่อาหารในหม้อเสน) ตังกำ (แก้อี หรือมันสำหรับหมอเสนนั่งทำพิธีในห้องผีเรือน) และอาหารที่เป็นเครื่องเซ่นต่าง ๆ อาทิ หมูจู้บ (เนื้อหมู เครื่องในหมูยา) แกงไก่กับหน่อไม้

เปรี้ยว เนื้อหมูดิบ ซีโครงหมู ไข่หมู ข้าวต้มผัดใส่กล้วย มันเทศต้ม เผือกต้ม อ้อย ขนม ผลไม้ต่าง ๆ ตามฤดูกาล ข้าวเหนียวหนึ่ง ๗ ห่อ ตะเกียบ ๗ คู่ หมากพลูบุหรี่และเหล้า เป็นต้น

เมื่อได้เวลาเช่นหัวผีเรือน เจ้าภาพจะจัดเครื่องเช่นต่าง ๆ บรรจุลงในพานเผือกที่เตรียมไว้ และยกเข้าไปวางไว้ในห้องผีเรือนที่เรียกว่า "กะล่อห้อง" ซึ่งเป็นสถานที่ทำพิธี หมอเสนจะเริ่มเช่นหัว ด้วยการเรียกหรือกล่าวเชิญบรรดาผีเรือนที่เป็นบรรพบุรุษของเจ้าภาพ โดยเรียกชื่อบรรพบุรุษตามบัญชีรายชื่อที่เจ้าภาพจดรวมกันไว้ในสมุดผีเรือน เรียกว่า "บั้งผีเรือน" หรือ "บั้ง" จนครบทุกรายชื่อเป็นจำนวน ๓ ครั้ง แต่ละครั้ง หมอเสนจะใช้ตะเกียบคีบหมูกับขนมทิ้งลงไปในช่องเล็ก ๆ ข้างขวาห้องผีเรือนทีละครั้ง จึงเช่นเหล้าแก่ผีเรือนอีก ๒ ครั้ง เพราะการเช่นเหล้าเป็นสิ่งสำคัญอันไม่อาจขาดหรือดเสียได้ เพื่อให้ผีเรือนได้กินอาหารและดื่มเหล้าอย่างอุดมสมบูรณ์ หลังจากเช่นหัวผีเรือนเรียบร้อยแล้ว หมอเสนจะทำ พิธีเสี่ยงทายให้แก่เจ้าภาพเรียกว่า "ส่องไก่" ด้วยการพิจารณาลักษณะของตีนไก่ในแกงหน่อไม้เปรี้ยวที่เจ้าภาพนำมาให้ และจัดทำนายในลักษณะดังกล่าวคือหากตีนไก่หงิกงอแสดงว่าไม่ดีจะมีเรื่องร้ายเกิดขึ้น อันได้แก่ การเจ็บป่วย การตาย หรือการทำมาหากินประสบปัญหาต่าง ๆ เป็นต้น แต่ถ้าตีนไก่เหยียดตรงแสดงว่าทุกคนในครอบครัวของเจ้าภาพจะประสบแต่ความสุขความเจริญ ต่อจากนั้น เจ้าภาพจะทำพิธีขอขอบคุณหมอเสนที่มาช่วยทำพิธีเสนเรือนให้แก่ครอบครัวของตนเรียกว่า "ฟายหมอ" แล้วจึงเลี้ยงอาหารแขกที่มาช่วยงานเป็นอันเสร็จพิธีเสนเรือน

คำสำคัญ : ไทยทรงดำ

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาด. (2558). วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์ และภูมิปัญญา ตำบลแม่ลาด อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร. กำแพงเพชร: องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาด.

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2020-03-04

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=1338&code_db=610004&code_type=03